

Social- och hälsovårdsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om tillsynen över social- och hälsovården och 22 a § i socialvårdslagen

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om tillsynen över social- och hälsovården och 22 a § i socialvårdslagen (RP 187/2024 rd): Ärendet har remitterats till social- och hälsovårdsutskottet för betänkande.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringsråd Maija Iles, social- och hälsovårdsministeriet
- regionförvaltningsöverläkare Mikko Floréen, Regionförvaltningsverket i Södra Finland
- ledande expert Helena Tuorila, Konkurrens- och konsumentverket
- överdirektör Markus Henriksson, Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården (Valvira)
- kvalitets- och klientsäkerhetschef Katja Janhunen, Västra Nylands välfärdsområde
- partnerskapschef Karolina Olin, Egentliga Finlands välfärdsområde
- fysioterapeut Eemil Holma, Rela-hierojat Oy
- ledande näringsexpert Laura Lindeberg, Hyvinvointiala HALI ry.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- finansministeriet
- arbets- och näringsministeriet
- Närings-, trafik- och miljöcentralen i Birkaland
- Södra Österbottens välfärdsområde
- Helsingfors stad
- HUS-sammanslutningen
- Välfärdsområdesbolaget Hyvil Ab
- Kotokunta Oy
- MEDIVIDA Oy
- Centralförbundet för Barnskydd rf
- Läkarföretagen rf
- Mikro- och ensamföretagare rf
- SOSTE Finlands social och hälsa rf
- Finlands Tandläkarförbund rf

Betänkande ShUB 21/2024 rd

- Suomen Kuntoutusyrittäjät ry
- Finlands Läkarförbund
- Företagarna i Finland rf
- Turun Ensi- ja Turvakoti ry.

PROPOSITIONEN

I propositionen föreslås det att lagen om tillsynen över social- och hälsovården och socialvårdslagen ändras.

Det ska bli möjligt för enskilda näringsidkare och andra små tjänsteproducenter i en jämförbar ställning att inleda sin verksamhet eller genomföra en väsentlig förändring i en redan registrerad verksamhet innan ett registreringsbeslut enligt lagen fattats. Målet är att göra det möjligt att idka näring medan registreringsförfarandet drar ut på tiden och att trygga tillgången till personal och tjänster. Bestämmelserna ska dock inte tillämpas på en sådan tjänsteproducent till vars ansvarsområde det hör att tillhandahålla tjänster till minderåriga och som för registrering första gången ska lämna tillsynsmyndigheten ett straffregisterutdrag. En förutsättning för att verksamheten ska kunna inledas är att tjänsteproducenten har gjort en sådan ansökan som avses i lagen och lämnat de uppgifter som anges i lagen för registrering som tjänsteproducent och registrering av en tjänsteenhet. En sådan tjänsteproducent som med stöd av bestämmelserna har inlett sin verksamhet och tjänsteproducentens tjänsteenhet anses vara registrerade vid tillämpningen av annan lagstiftning. Om tjänsteproducenten senare får ett beslut om avslag på registrering, upphör rätten att fortsätta den verksamhet som beslutet gäller och på tjänsteproducentens nya ansökan ska det vanliga registreringsförfarandet tillämpas. Bestämmelserna ska också tillämpas på ansökningar som är anhängiga vid ikraftträdandet av lagen. Om en tjänsteproducent redan innan ikraftträdandet av lagen har fått ett i lagen avsett beslut om avslag på registrering av tjänsteproducenten, ska däremot det vanliga förfarandet för registrering tillämpas på tjänsteproducentens nya ansökan.

Dessutom skjuts ikraftträdandet av bestämmelserna om registrering av tjänsteproducenter och tjänsteenheter upp med två år i fråga om de offentliga tjänsteproducenterna. Detta gör det möjligt att utveckla och etablera registreringsförfarandet innan behandlingen av ansökningarna ska överföras till det nya riksomfattande Tillstånds- och tillsynsverket.

Till lagen fogas övergångsbestämmelser om registrering av privata familjegrupper. Genom övergångsbestämmelserna tryggas att verksamheten vid redan verksamma familjegrupper och andra bostadsenheter för barn och unga fortsätter utan avbrott, när ordnandet av boende för barn som är i landet utan vårdnadshavare ändras till socialservice enligt den lagstiftning som träder i kraft den 1 januari 2025.

Dessutom görs en teknisk ändring i socialvårdslagen.

Propositionen hänför sig till den kompletterande budgetpropositionen för 2025 och avses bli behandlad i samband med den.

Betänkande ShUB 21/2024 rd

De föreslagna lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2025 när registreringsskyldigheten i fråga om privata familjegruppchem träder i kraft. Bestämmelserna om inledande av verksamhet och genomförande av förändring tillämpas dock först den 1 februari 2025 och gäller fram till utgången av 2026.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Lagen om tillsynen över social- och hälsovården (741/2023), nedan tillsynslagen, trädde i kraft den 1 januari 2024. I lagen föreskrivs det om ett enhetligt registreringsförfarande som gäller både offentliga och privata tjänsteproducenter, oberoende av tjänsteproducentens juridiska form. Registrering är en förutsättning för produktion av social- och hälsovårdstjänster. Tjänsteproducenterna och deras tjänsteenheter förs in i det riksomfattande registret över tjänsteproducenter (Soteri) som förvaltas av Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården. Registreringsärenden behandlas också av regionförvaltningsverken. En tjänsteproducent ska för registrering som tjänsteproducent och för registrering av en tjänseenhet göra en ansökan där uppgifterna enligt tillsynslagen ska anges. Dessutom krävs det för väsentliga förändringar i verksamheten att en ansökan görs och registreras.

Efter lagens ikraftträdande har behandlingen av ansökningar i registret Soteri hopat sig. Det beror på registreringsförfarandet, ibruktagandet av Soteri enligt tillsynslagen och det ökade antalet ansökningar till följd av den reviderade lagstiftningen. Andra orsaker är att förfarandet är nytt för tjänsteproducenterna, i synnerhet för självständiga yrkesutövare inom hälso- och sjukvården, som före lagens ikraftträdande kunde inleda sin verksamhet efter att ha gjort en anmälan till tillsynsmyndigheten. Vid utskottets sakkunnigutfrågning har det också framförts som en orsak till överbelastningen att registret Soteri var halvfärdigt när det började användas. Självständiga yrkesutövare har kvantitativt sett varit den viktigaste kundgruppen i anhopningen av ansökningar. Trots tilläggsresurser är behandlingstiderna för ansökningar fortfarande långa, beroende på ämbetsverk upp till sex månader. Det betyder att tjänsteproducenterna inte har kunnat börja tillhandahålla tjänster eller genomföra den planerade ändringen av serviceverksamheten inom rimlig tid.

I propositionen föreslår regeringen att det ska bli möjligt för enskilda näringsidkare och andra små tjänsteproducenter i en jämförbar ställning att efter inlämnad ansökan inleda sin verksamhet eller genomföra en väsentlig förändring i en redan registrerad verksamhet innan ett registreringsbeslut enligt tillsynslagen fattats. Regleringen gäller tjänsteproducenter vars personal som deltar i klient- och patientarbetet består av en enda person. Bestämmelserna ska dock inte tillämpas på en sådan tjänsteproducent till vars ansvarsområde det hör att tillhandahålla tjänster till minderåriga och som för registrering första gången ska lämna tillsynsmyndigheten ett straffregisterutdrag. Syftet med de föreslagna bestämmelserna är att trygga tillgången till personal och tjänster samt göra det möjligt att medan registreringsförfarandet pågår idka näring i småskalig tjänsteproduktion som med avseende på klient- och patientsäkerheten innebär låg risk. Bestämmelserna föreslås träda i kraft den 1 februari 2025 och gälla temporärt till utgången av 2026.

Enligt den gällande tillsynslagen ska offentliga tjänsteproducenter lämna tillsynsmyndigheten de uppgifter som avses i lagen för registrering av tjänsteproducenten och tjänseenheten senast den 1 januari 2026 och uppgifterna ska föras in i Soteri-registret senast den 31 december 2028. I den ak-

Betänkande ShUB 21/2024 rd

tuella propositionen föreslås det att registreringen av offentliga tjänsteproducenter och tjänsteenheter skjuts upp med två år. Detta gör det möjligt att utveckla och etablera registreringsförfarandet före ingången av 2026, då behandlingen av ansökningarna ska överföras till det nya riksfattande Tillstånds- och tillsynsverket som då inleder sin verksamhet.

Verksamheten vid familjegrupphem och andra bostadsenheter för barn som är i landet utan vårdnadshavare baserar sig för närvarande på lagen om främjande av integration (1386/2010), nedan integrationslagen. Ansvaret för att organisera tjänsterna hör till välfärdsområdet, som kan inrätta ett familjegrupphem eller någon annan bostadsenhet för barn och unga personer. Välfärdsområdena har också ingått avtal med privata tjänsteproducenter om att driva bostadsenheter. Enligt propositionen finns det sammanlagt 13 privata familjegrupphem, som drivs av åtta olika tjänsteproducenter.

Ordnande av boende för barn som är i landet utan vårdnadshavare är enligt den lagstiftning som träder i kraft den 1 januari 2025 en tjänst enligt socialvårdslagen (1301/2014). De privata familjegrupphem och andra bostadsenheter som är verksamma ska då registreras i enlighet med tillsynslagen, så att de kan fortsätta sin verksamhet som familjegrupphem enligt socialvårdslagen. I propositionen föreslås det att det till tillsynslagen fogas övergångsbestämmelser om registrering av privata familjegrupphem för att möjliggöra för privata tjänsteproducenter att fortsätta med sin verksamhet som familjegrupphemsverksamhet enligt socialvårdslagen före registreringen enligt tillsynslagen. Syftet med den föreslagna regleringen är att säkerställa att verksamheten fortsätter utan avbrott. En tjänsteproducent inom privat familjegrupphemsverksamhet ska utan dröjsmål göra de i tillsynslagen föreskrivna ansökningarna till tillsynsmyndigheten för registrering som tjänsteproducent och registrering av en tjänseenhet genast vid ingången av 2025 och från och med den 1 januari 2025 till övriga delar iaktta bestämmelserna i tillsynslagen.

Social- och hälsovårdsutskottet anser att propositionens syften är motiverade och tillstyrker lagförslagen, men föreslår en precisering i 22 a § i lagförslag 2. De utdragna behandlingstiderna för registreringsansökningar begränsar den näringsfrihet som tryggas i grundlagen och äventyrar tillgången på personal och tjänster. Det är ytterst viktigt att säkerställa att också servicen vid de familjegrupphem som redan bedriver verksamhet fortsätter utan avbrott.

Temporär reglering som gäller privata tjänsteproducenter

Utskottet anser att den föreslagna temporära regleringen är motiverad. Enligt den ska små privata tjänsteproducenter kunna inleda sin verksamhet eller genomföra en väsentlig förändring i redan registrerad verksamhet före registreringsbeslutet. Möjligheten att producera tjänster efter det att ansökan lämnats in gör det smidigare för tjänsteproducenter som ensamma bedriver verksamhet att inleda sin verksamhet när handläggningen av ansökningar är överbelastad. Regleringen har också bedömts förbättra tillgången på personal inom social- och hälsovården och underlätta medborgarnas tillgång till social- och hälsovårdstjänster. Dessutom har regleringen bedömts öka flexibiliteten på marknaden, göra utbudet av tjänster bredare och främja konkurrensen genom att ge konsumenterna fler alternativ och uppmuntra företagande inom social- och hälsovårdsverksamheten. Även sakkunniga som hörts i utskottet ställde sig bakom propositionen på bred front, av de skäl som nämns ovan.

Betänkande ShUB 21/2024 rd

Å andra sidan framfördes det vid sakkunnigutfrågningen också att inledandet av verksamheten före registreringsbeslutet kan innebära risk för klient- och patientsäkerheten om tjänsteproducenten inte uppfyller de krav som ställs i lagen. En del av de aktörer som utskottet hört ansåg å sin sida att den föreslagna regleringen inte bör begränsas till att gälla endast tjänsteproducenter vars personal som deltar i klient- och patientarbete består av en enda person, utan regleringen bör gälla alla tjänsteproducenter som får inleda verksamhet utan att tillsynsmyndigheten gör en förhandsinspektion eller åtminstone sådana små tjänsteproducenter som har några arbetstagare eller som utöver sitt eget arbete skaffar tjänster av en underleverantör i en liten skala.

Utskottet konstaterar att eftersom tillämpningsområdet för den temporära regleringen har avgränsats till endast små tjänsteproducenter, kan den risk som regleringen eventuellt medför för klient- och patientsäkerheten anses vara kontrollerad. Klient- och patientsäkerheten tryggas också av att en tjänsteproducent som tidigare har fått avslag på sin registreringsansökan inte längre kan inleda ny verksamhet med stöd av den temporära regleringen enbart med stöd av ansökan, utan inledandet av verksamheten förutsätter ett positivt registreringsbeslut. För en avgränsning av tillämpningsområdet talar dels det faktum att klient- och patientsäkerhetsriskerna blir kontrollerade, dels av att privata näringsidkare och andra ensamföretagare och deras ansökningar om ändring till stor del står bakom överbelastningen i handläggningen.

Utskottet anser det viktigt att klient- och patientsäkerhetsriskerna i fråga om barn minimeras genom att regleringen inte tillämpas på tjänsteproducenter vars verksamhet innefattar att tillhandahålla tjänster för minderåriga och som för registrering första gången ska lämna tillsynsmyndigheten ett straffregisterutdrag över personer som inte hör till personalen i arbetsavtalsförhållande i enlighet med lagen om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn (504/2002). Det lagstadgade kontrollförfarandet gäller arbete som varaktigt och i väsentlig grad består i att utan vårdnadshavarens närvaro fostra, undervisa, sköta eller annars ta hand om minderåriga eller i övrigt arbeta i personlig kontakt med minderåriga. Enligt förarbetena till lagen gäller förfarandet inte arbetsuppgifter som innefattar sporadiska kontakter med barn, till exempel läkarmottagningar och rådgivning i uppfostrings- och familjefrågor (RP 3/2002 rd, s. 29).

Vid utskottets sakkunnigutfrågning påpekades det att en tjänsteproducent vars verksamhetsområde omfattar produktion av tjänster också för minderåriga bör kunna inleda sin verksamhet i begränsad omfattning efter att ha gjort sin ansökan, så att produktionen av tjänster för minderåriga kan inledas först när tillsynsmyndigheten har kontrollerat straffregisterutdraget och registrerat verksamheten till denna del. Då behöver tjänsteproducenten inte göra en separat ansökan om att utvidga verksamheten till tjänster som tillhandahålls minderåriga och betala en ny registreringsavgift för detta. Enligt utredning möjliggör den föreslagna regleringen en praxis där tjänsteproducenten inleder sin verksamhet till övriga delar, men blir tvungen att vänta på ett registreringsbeslut innan verksamheten inleds i fråga om tjänster som tillhandahålls minderåriga. Avsikten är att registreringsförfarandet till denna del ska bli smidigt för att tjänsteproducenten inte ska orsakas extra administrativ börda eller kostnader i förhållande till nuläget. Utskottet hänvisar till de behov av fortsatt utveckling av tillsynslagen och registreringsförfarandet som lyfts fram nedan och anser det viktigt att utveckla ett smidigt förfarande också i det ovan nämnda läget.

Utskottet konstaterar att de tjänster som omfattas av den temporära regleringen och de tjänsteproducenter som tillhandahåller tjänsterna också regleras genom annan lagstiftning, vilket bidrar till

Betänkande ShUB 21/2024 rd

klient- och patientsäkerheten. På yrkesutbildade personer inom social- och hälsovården tillämpas bland annat de förutsättningar och skyldigheter som lagstiftningen om yrkesutbildade personer inom social- och hälsovården ställer samt de tillsynsbestämmelser som gäller dem. Dessutom har tillsynsmyndigheterna i enlighet med tillsynslagen en riskbaserad möjlighet till den tillsyn som utövas under verksamhetstiden också i fråga om en tjänsteproducent som har inlett sin verksamhet med stöd av de temporära bestämmelserna. Enligt utredning gallrar tillsynsmyndigheterna bland ansökningarna från tjänsteproducenterna för att hitta dem som tyder på att det krävs fortsatta utredningar för att bedöma tjänsteproducentens tillförlitlighet. Velfärdsområdena är å sin sida skyldiga till egenkontroll, som också omfattar tillsyn över köpta tjänster. När velfärdsområdet skaffar tjänster av en tjänsteproducent som inlett sin verksamhet med stöd av den temporära regleringen ska det sträva efter att utreda om förutsättningarna enligt tillsynslagen uppfylls direkt av tjänsteproducenten och eventuellt utifrån den offentliga informationstjänst i Soteri-registret som kommer att öppnas mot slutet av 2024. I informationstjänsten återfinns också de tjänsteproducenter som inlett sin verksamhet med stöd av den föreslagna regleringen utifrån uppgifterna i ansökan.

Sakkunniga lyfte fram behovet av anvisningar för velfärdsområdena och tjänsteproducenterna i händelse av att velfärdsområdet inser att de lagstadgade förutsättningarna för en tjänsteproducent som inlett sin verksamhet med stöd av den temporära regleringen inte uppfylls. Utskottet anser det vara viktigt att tillsynsmyndigheterna styr velfärdsområdena och tjänsteproducenterna i fråga om de situationer som nämns ovan, för att dessa aktörer tydligt ska bli medvetna om ansvaret för den verksamhet som inletts under bristfälliga förutsättningar och om eventuella konsekvenser.

Sakkunniga lyfte fram behovet av tilläggsresurser för regionförvaltningsverken i anslutning till den ökade arbetsmängd som propositionen medför. Utskottet förutsätter att man följer upp den ökning av tillsynsmyndigheternas arbetsbörda som följer av den temporära regleringen och behovet av rådgivning för tjänsteproducenterna. Statsrådet bör vid behov vidta åtgärder för att tillförsäkra tillsynsmyndigheterna tillräckliga resurser.

Övergångstid för registrering av offentliga tjänsteproducenter och tjänsteenheter

Utskottet konstaterar att det är motiverat att skjuta upp registreringsskyldigheten för offentliga tjänsteproducenter med två år på grund av att tillsynsmyndigheternas behandling av registreringsansökningar är överbelastad och på grund av att det planerade nya Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården ska inleda sin verksamhet. En senareläggning är också till fördel för privata tjänsteproducenter, eftersom syftet är att göra registreringsförfarandet smidigare. Också flera av de aktörer som utskottet hört understödde den föreslagna övergångsperioden av de orsaker som anges ovan.

En del av de sakkunniga var dock kritiska till senareläggningen i fråga om registrering av offentliga tjänsteproducenter och tjänsteenheter. Övergångsperioden ansågs äventyra målet att likabehandla privata och offentliga tjänsteproducenter och medföra en betalningsbörda för privata tjänsteproducenter, eftersom inkludering av offentliga tjänsteproducenter kan beaktas som en faktor som sänker prestationsavgifterna först från och med 2028. I anknytning till detta betonades det att de kostnader som registreringen och övervakningen av offentliga aktörer orsakar tillsynsmyndigheterna inte till någon del ska betalas av privata tjänsteproducenter. Det framhölls också

Betänkande ShUB 21/2024 rd

att den föreslagna övergångsperioden kan undergräva konkurrensneutraliteten, eftersom privata aktörer måste iaktta registreringsförfarandet och betala kostnaderna för det, medan offentliga aktörer under övergångsperioden befrias från skyldigheterna.

Enligt uppgift är avsikten inte att finansiera kostnaderna för registrering av offentliga tjänsteproducenter med avgifter som tas ut av privata tjänsteproducenter utan med medel ur statsbudgeten. Registreringsavgifterna bygger på lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992), enligt vilken storleken på den avgift som staten uppbär för en offentligrättslig prestation ska motsvara beloppet av statens totalkostnader för prestationen. Den nuvarande avgiftsnivån baserar sig å ena sidan på förhandsbedömningar av det arbete som tillämpningen av den nya lagstiftningen kommer att kräva, å andra sidan på ett mycket exceptionellt överbelastningsläge när den nya lagstiftningen införs. Vid sidan av de nu föreslagna lagändringarna är avsikten att fortsätta med åtgärderna för att göra behandlingen av ansökningar smidigare och korta ner behandlingstiderna på ett sätt som är av betydelse också med tanke på nivån på prestationsavgifterna. Utskottet anser att de åtgärder som nämns ovan är viktiga och välkomna för att härfter minska tjänsteproducenternas betalningsbörda.

Utskottet anser det viktigt att de materiella förutsättningarna enligt 2 kap. i tillsynslagen tillämpas på offentlig verksamhet på samma sätt som på privat verksamhet och att det föregripande registreringsförfarandet i fortsättningen utsträcks också till offentlig verksamhet. Även om övergångsperioden för förfarandet för förhandsregistrering av offentlig verksamhet i någon mån förlänger tillsynslagens mål om likabehandling av privata och offentliga tjänsteproducenter, konstaterar utskottet att offentlig verksamhet som ingår i den lagstadgade skyldigheten att ordna och producera verksamhet i princip inte är sådan ekonomisk verksamhet på marknaden på vilken bestämmelserna om konkurrensneutralitet tillämpas. Till den del offentliga juridiska personer bedriver verksamhet på samma marknad som privata tjänsteproducenter är de i princip skyldiga att bolagisera sin verksamhet och omfattas därmed redan nu av registreringsförfarandet och avgifterna enligt tillsynslagen. Registreringsförfarandet för offentlig verksamhet har dock en indirekt betydelse för konkurrensneutraliteten när regleringen tryggar lika verksamhetsförutsättningar, tjänsternas kvalitet och klient- och patientsäkerheten. Utskottet anser att de här målen är viktiga.

Fortsatt utveckling av tillsynslagen och registreringsförfarandet

Under giltighetstiden för de temporära bestämmelserna och under övergångsperioden för skyldigheten att registrera offentliga tjänsteproducenter kommer det enligt propositionen och en utredning att i större utsträckning följas upp och bedömas hur tillsynslagens bestämmelser fungerar ur tjänsteproducenternas och deras kunders synvinkel. Social- och hälsovårdsministeriet kommer att bedöma konsekvenserna av bestämmelserna, konsekvenserna av den verksamhetsmässiga utvecklingen och genom dem behovet av eventuella bestående ändringar i tillsynslagen samt behovet av bestämmelser på lägre nivå enligt de gällande bemyndigandena att utfärda förordning.

Vid utskottets sakkunnigutfrågning framfördes det att den nu föreslagna lagändringen bör bli permanent, eftersom man inte kan vänta sig att registreringsförfarandet ens i framtiden annars kan påskyndas. Det framfördes också att det utöver självständiga yrkesutövare och tjänsteproducenter som jämföras med dem är viktigt att utreda möjligheten att utsträcka rätten att inleda verksamhet efter att ansökan lämnats in också till andra företag.

Betänkande ShUB 21/2024 rd

En del av dem som hördes kritiserade utöver de höga registreringsavgifterna också att arbetsgivarföretagen även i fortsättningen på grund av den långsamma behandlingen av ansökningar eventuellt kommer att betala upp till tusentals euro för tomma hyreslokaler, medan de väntar på att få inledande eller ändring av verksamheten registrerad. För att påskynda behandlingen av ansökan framfördes bland annat att en skälig maximitid bör fastställas för behandlingen.

Många av de sakkunniga konstaterade att det i fortsättningen också i övrigt skulle behövas en mer permanent lagändring för att förenkla registreringsförfarandet för privata och offentliga tjänsteproducenter. I anslutning till detta betonades att det primära målet bör vara att rikta så stor arbetsinsats som möjligt direkt till patientarbetet och minska den administrativa bördan. För att säkerställa rimliga behandlingstider och minska den administrativa bördan bör man bland annat bedöma om alla uppgifter som tjänsteproducenterna ska ange i registreringsansökan är behövliga och i fråga om hurdana ändringar i verksamheten det är ändamålsenligt att kräva registrering. Man lyfte också fram behovet av att bedöma omfattningen av de uppgifter som krävs i förhållande till storleken på tjänsteleverantörens organisation och dess geografiska verksamhetsområde.

Utskottet förutsätter att behandlingstiderna för registreringsansökningar blir skäliga. Utskottet förutsätter mer permanenta lösningar för att göra registreringsförfarandet smidigare och säkerställa skäliga behandlingstider, så att privata tjänsteproducenters försörjning inte riskeras, att näringsidkandet inte förhindras utan grund, att tillgången på personal och tjänster kan tryggas och att tjänsteproducenternas och myndigheternas administrativa börda minskar, dock också med beaktande av kraven på klient- och patientsäkerhet. Detta förutsätter att man också fäster uppmärksamhet vid tillräcklig handledning och rådgivning till tjänsteproducenterna samt vid att den elektroniska registreringstjänsten i Soteri är tydlig och fungerande. Dessutom förutsätter utskottet att det med avseende på tjänsteproducenterna, användarna och en rättvis konkurrens följs upp av statsrådet hur bestämmelserna i tillsynslagen fungerar och att det framöver bedöms hur de fungerar samt att det vid behov vidtas åtgärder för att ändra lagstiftningen och göra den smidigare. Utskottet föreslår ett uttalande om detta och om det ovannämnda säkerställandet av tillsynsmyndigheternas resurser. (*Utskottets förslag till uttalande*)

DETALJMOTIVERING

2. Lag om ändring av 22 a § i socialvårdslagen

22 a §. Familjegrupp. Utskottet föreslår att hänvisningen till privata tjänsteproducenter stryks i 5 mom. för att paragrafen i fortsättningen enligt sitt syfte ska tillämpas också på offentliga tjänsteproducenter som producerar familjegrupphemsverksamhet, när de börjar omfattas av registreringsskyldigheten. Enligt förarbetena till 22 a § i socialvårdslagen (RP 208/2022 rd, s. 332) har avsikten varit att regleringen ska omfatta också offentliga tjänsteproducenter och avsikten är inte att ändra denna princip i detta sammanhang.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Social- och hälsovårdsutskottets förslag till beslut:

Betänkande ShUB 21/2024 rd

Riksdagen godkänner lagförslag 1 i proposition RP 187/2024 rd utan ändringar.

Riksdagen godkänner lagförslag 2 i proposition RP 187/2024 rd med ändringar. (Utskottets ändringsförslag)

Riksdagen godkänner ett uttalande. (Utskottets förslag till uttalande)

Utskottets ändringsförslag

1.

Lag

om ändring av lagen om tillsynen över social- och hälsovården

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om tillsynen över social- och hälsovården (741/2023) 52 och 56 § och fogas temporärt till 5 § nya 3 och 4 mom. som följer:

5 §

Rätt att producera socialservice och hälso- och sjukvårdstjänster

En sådan tjänsteproducent vars i 9 § avsedda personal som deltar i klient- och patientarbete består av en person och som har gjort de ansökningar som avses i 16 § 1 och 2 mom. och har gett de uppgifter som avses i de momenten för registrering som tjänsteproducent och registrering av en tjänsteenhet, får trots vad som föreskrivs i 1 och 2 mom. inleda sin verksamhet eller genomföra en förändring med iakttagande av bestämmelserna i denna lag, tills ett registreringsbeslut enligt 21 § 2 mom. har fattats. En sådan tjänsteproducent som med stöd av detta moment har inlett sin verksamhet eller genomfört en förändring, och dess tjänsteenhet, ska anses vara registrerade i enlighet med denna lag vid tillämpningen av annan lagstiftning. Om beslutet är ett avslagsbeslut, upphör rätten att fortsätta med den verksamhet som beslutet gäller. På tjänsteproducentens nya ansökan tillämpas då bestämmelserna i 1 och 2 mom. i denna paragraf. Om tjänsteproducenten är en juridisk person, kan de personer som avses i 6 § 1 mom. 4 punkten beaktas vid bedömningen av om det är fråga om en ny ansökan från en tjänsteproducent som tidigare fått ett beslut om avslag.

Bestämmelserna i 3 mom. tillämpas inte på en sådan tjänsteproducent som för registrering av en tjänsteenhet första gången ska lämna de uppgifter som avses i 16 § 2 mom. 7 punkten i ansökan.

Betänkande ShUB 21/2024 rd

52 §

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2024. För statens sinnessjukhus, Försvarmakten, Gränsbevakningsväsendet, Enheten för hälso- och sjukvård för fångar, statliga affärsverk, välfärdsområdena, Helsingfors stad, HUS-sammanslutningen, självständiga offentligrättsliga inrättningar eller evangelisk-lutherska eller ortodoxa kyrkan eller en församling eller kyrklig samfällighet inom de kyrkorna träder dock 3 kap. i lagen i kraft den 1 januari 2028.

Trots vad som föreskrivs i denna lag får en privat tjänsteproducent fortsätta i 28 § i lagen om främjande av integration (1386/2010) avsedd verksamhet vid ett familjegrupphem eller någon annan bostadsenhet som sådan verksamhet vid ett familjegrupphem som avses i 22 a § i socialvårdslagen från och med den 1 januari 2025 med iakttagande av bestämmelserna i denna lag tills ett registreringsbeslut enligt 21 § 2 mom. har fattats. En sådan tjänsteproducent som avses ovan ska göra de ansökningar som avses i 16 § 1 och 2 mom. och lämna tillsynsmyndigheten de uppgifter som avses i de momenten för registrering som tjänsteproducent och registrering av en tjänsteenhet utan dröjsmål efter det att tjänsteproducenten börjar producera sådan verksamhet vid ett familjegrupphem som avses i 22 a § i socialvårdslagen.

56 §

Registrering av offentliga tjänsteproducenter

En offentlig tjänsteproducent enligt 52 § 1 mom. får trots 5 § fortsätta sin verksamhet efter den 1 januari 2024 med iakttagande av bestämmelserna i denna lag. En offentlig tjänsteproducent ska till tillsynsmyndigheten lämna de uppgifter som avses i 16 § innan 3 kap. i denna lag träder i kraft den 1 januari 2028. Uppgifterna förs in i det riksomfattande registret över tjänsteproducenter (Soteri) utan avgift senast den 31 december 2030.

Om den anmälan som avses i 1 mom. lämnas in efter den 1 januari 2028 eller om det efter att den anmälan som avses i det momentet lämnats in sker väsentliga förändringar i en offentlig tjänsteproducents verksamhet eller om den offentliga tjänsteproducenten registrerar en ny tjänsteenhet, tillämpas på behandlingen av en sådan anmälan bestämmelserna i 5 § och 3 kap.

Denna lag träder i kraft den 20 . Lagens 5 § 3 och 4 mom. tillämpas dock först från och med den 1 februari 2025.

Lagens 5 § 3 och 4 mom. gäller till och med utgången av 2026. En tjänsteproducent som inlett sin verksamhet med stöd av 5 § 3 mom. i denna lag får fortsätta med verksamheten efter den 31 december 2026 tills ett registreringsbeslut enligt 21 § 2 mom. i den lag som ändras genom denna lag har fattats.

Bestämmelserna i 5 § 3 och 4 mom. i denna lag tillämpas också på ansökningar som är anhängiga vid ikraftträdandet av denna lag. Om en tjänsteproducent dock före den 1 februari 2025 har fått ett sådant beslut om avslag på registrering av tjänsteproducenten eller en tjänsteenhet som avses i 21 § 2 mom. i den lag som ändras genom denna lag, tillämpas bestämmelserna i 5 § 1 och 2 mom. i den lag som ändras genom denna lag på en ny ansökan om registrering av tjänsteproducenten eller tjänsteenheten. Om tjänsteproducenten är en juridisk person, kan de personer som av-

Betänkande ShUB 21/2024 rd

ses i 6 § 1 mom. 4 punkten i den lag som ändras genom denna lag beaktas vid bedömningen av om det är fråga om en ny ansökan från en tjänsteproducent som tidigare fått ett beslut om avslag.

2.

Lag

om ändring av 22 a § i socialvårdslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i socialvårdslagen (1301/2014) 22 a § 5 mom., sådant det lyder i lag 682/2023, som följer:

22 a §

Familjegrupphem

Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården kan för viss tid godkänna att ~~en privat tjänsteproducent~~ familjegrupphemverksamhet inleds innan ett sådant registreringsbeslut som avses i 21 § 2 mom. i lagen om tillsynen över social- och hälsovården (741/2023) har fattats, om tjänsten inte annars kan ordnas på grund av massinvandring eller någon annan jämförbar orsak.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Utskottets förslag till uttalande

Riksdagen förutsätter att statsrådet fortsätter åtgärderna för att göra registreringsförfarandet för tjänsteproducenter inom social- och hälsovården smidigare och för att säkerställa skäliga behandlingstider och tillräckliga resurser för tillsynsmyndigheterna samt att statsrådet följer upp och utvärderar hur bestämmelserna i tillsynslagen fungerar med tanke på tjänsteproducenterna och dem som använder tjänsterna. Dessutom förutsätter riksdagen att statsrådet vid behov vidtar åtgärder för att utveckla lagstiftningen.

Betänkande ShUB 21/2024 rd

Helsingfors 26.11.2024

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Krista Kiuru sd
vice ordförande Mia Laiho saml
medlem Kim Berg sd
medlem Maaret Castrén saml
medlem Bella Forsgrén gröna
medlem Hanna-Leena Mattila cent
medlem Ville Merinen sd
medlem Ilmari Nurminen sd
medlem Aino-Kaisa Pekonen vänst
medlem Minna Reijonen saf
medlem Pia Sillanpää saf
medlem Markku Siponen cent
medlem Oskari Valtola saml
medlem Henrik Wickström sv
medlem Ville Väyrynen saml
ersättare Noora Fagerström saml (delvis)
ersättare Mira Nieminen saf (delvis)
ersättare Martin Paasi saml (delvis)
ersättare Jaana Strandman saf (delvis).

Sekreterare var

utskottsråd Pirjo Kainulainen.